

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Научно-наставно веће Филозофског факултета у Београду на седници одржаној 28. марта 2019. године, именовало је комисију за оцену и одбрану докторске дисертације „*Друштвена обележја савременог феминистичког покрета у Србији*“ докторанда Ане С. Вуковић, у саставу:

1. проф. др Слободан Антонић, ментор (редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за социологију);
2. проф. др Владимир Вулетић (редовни професор, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за социологију);
3. проф. др Јасмина Петровић (редовни професор Филозофског факултета у Нишу)
4. др Миша Стојадиновић (виши научни сарадник Института за политичке студије, Београд);
5. др Нада Новаковић (научни сарадник Института друштвених наука, Београд).

Пошто се упознала са достављеном докторском дисертацијом Ане С. Вуковић, Комисија има част да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду поднесе следећи

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Ана Вуковић рођена је 1976. године, у Београду, где је завршила основу школу и гимназију. Основне студије социологије на Одељењу за социологију Филозофског факултета у Београду завршила је 2004. године и одбранила дипломски рад под менторством проф. др Анђелке Милић. Мастер академске студије социологије завршила је 2008. године са просечном оценом 9,50 и одбранила мастер рад: „Утицај жена у политици према мишљењу политичке елите у Србији”.

Од 2006. до 2009. године била је запослена као стручни сарадник на Филозофском факултету у Београду, а од 2009. године запослена је као истраживач у Институту друштвених наука у Београду.

Објавила је научну монографију *Потиснуте или самопритајене? Жене у политици према мишљењу политичке елите у Србији* (Службени гласник, 2009).

Учествовала је на више научних скупова и конференција у земљи и иностранству, а резултати из докторске дисертације антиципирани су у њеним претходним радовима:

1. (2018) „Жене у Србији о праву на абортус”, у *Ка европском друштву: ограничења и перспективе*, Л. Чичкарић и А. Бошковић (ур.), Београд: Институт друштвених наука, стр. 263-282.
2. (2015) „Цивилно друштво и женске невладине организације у Србији.” *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини* (са седиштем у Косовској Митровици), број XLV (2), стр. 335-358;

3. (2013) „Питање женског политичког идентитета у Србији и САД – једно поређење“, *Социолошки преглед*, год. XLVII, бр. 2, стр. 249-270.
4. (2009) „Теорија културног заостајања и друштвени положај жена у Србији“, *Годишњак за социологију*, год. V, бр. 5, Ниш: Филозофски факултет, стр. 113-131.
Докторска дисертација Ане С. Вуковић садржи 214 страница обрађеног компјутерског текста (с проредом 1,5), укључујући 15 страница библиографије и других прилога (упитници итд). Текст дисертације састоји се од увода, шест поглавља и закључка.

2. Предмет и циљ докторске дисертације

Основни циљ рада био је да утврди која су друштвена обележја савременог феминистичког покрета у Србији, односно у каквим друштвено-историјским околностима се тај покрет развио, ко чини активистичко језгро покрета, који су основни ставови као и које су социо-демографске карактеристике феминисткиња, колико су феминистичке идеје дубоко продрле у политичку елиту и међу жене из опште популације, итд.

Докторандкиња је спровела комплексно искуствено истраживање (квалитативно и квантитативно) како би описала и објаснила степен развијености и друштвеног угледа (утицаја) савременог феминистичког покрета у Србији, посматраног по два стратума: 1. жене из политичке елите и 2. жене из опште популације.

3. Основне хипотезе

Прва основна хипотеза докторандкиње била је да су феминисткиње у већини високообразоване жене, припаднице (више)средње класе и пореклом из (више)средње класе, претежно запослене у јавном сектору (или су ту радиле пре пензионисања или преласка у НВО сектор).

Друга темељна хипотеза била је да се феминисткиње изразитије негативно одређују према доминантним политичким странкама и идеологијама, те да постоје јасне идеолошке разлике између феминисткиња и жена из политичке елите, односно жена из опште популације – у смислу да феминисткиње одбацују сваку „десну“ политичку и друштвену идеологију, присутну у општој популацији и у елити која је политички репрезентује.

Трећа темељна хипотеза била је да феминизам није у значајнијем степену продро у ширу женску популацију, док је међу женама у политичкој елити нешто заступљенији, чему нарочито доприноси делимично регрутовање из редова феминисткиња.

Докторандкиња је, пажљивом социолошком анализом, уз коришћење резултата властитог емпиријског истраживања (квалитативног и квантитативног), одговарајуће искуствене грађе и употребом стандардних научних метода, успела да ове хипотезе потврди и контекстуира у том смислу да је јасан теоријски домашај наведених хипотеза, као и могуће научно објашњење степена и карактера њихове емпиријске потврђености.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У првом поглављу дефинише се теоријско-методолошки оквир истраживања: основни појмови, као и основне методе и технике коришћене у истраживању.

У другом поглављу излаже се историјски развој феминизма на југословенском простору и његов утицај на друштвене промене положаја жена код нас.

У трећем поглављу даје се слика савременог феминистичког покрета у Србији, са посебним освртом на период после распада бивше Југославије.

У наредним поглављима изнети су резултати искуственог истраживања које је спровела ауторка.

Социо-демографске карактеристике феминисткиња описане су у четвртом поглављу. Утврђено је да већина феминисткиња потиче из средњег и вишег друштвеног слоја; да је рођена и одрасла у урбаним срединама; да су очеви феминисткиња углавном високообразовани и да су провели радни век као стручњаци; да су мајке такође биле образованије од просечних жена свог времена, и често описане као „веома самосвесне и снажне особе у породици”; већина феминисткиња су и саме високообразоване жене, углавном с факултетом друштвенохуманистичког усмерења; највише феминисткиња је запослено у јавном сектору или су тамо радиле до пензионисања, а део њих је из јавног прешао у цивилни или приватни сектор.

Ставовима феминисткиња и жена из политичке елите посвећено је пето поглавље. Феминисткиње су се изјашњавале као припаднице либералне, радикалне, марксистичке/социјалистичке и анархистичке струје феминизма, али и као квирфеминисткиње, феминистичке уметнице, док је било испитаница и које нису желеле да се одреде само за једну струју. Утврђено је да идеолошка профилисаност унутар феминисткиња расте с годинама старости испитаница. Већину феминисткиња карактерише лева политичка оријентација, али и остајање изван политичких странака. Обично су атеисткиње, и сматрају да је у Србији превелик утицај Српске православне цркве.

Жене из политичке елите такође су високообразоване и припадају средњој или вишој средњој класи, са сличним социјалним пореклом као и феминисткиње. У значајној мери прихватају феминистичке ставове, али се слабо идентификују с феминистичким покретом и идеологијом.

У шестом поглављу упоређени су ставови жена из опште популације и феминисткиња о друштву и положају жена. Утврђено је да 64% жена из опште популације које су страначки одређене оптирају за странке деснице. Сличан налаз је утврђен и у питању религиозности – наспрам феминисткиња које су по правилу атеисткиње, стоји 82,7% религиозних жена из опште популације. Такође је утврђено да с порастом нивоа образовања жена расте подршка феминистичком пројекту. Што је жена млађа ближа је феминисткињама и по погледима на абортус, као и по уверењу да је жена и даље неравноправна у српском друштву. Противречност између налаза да свега 8,2% жена из опште популације себе види као феминисткињу и доста широког прихватања појединих феминистичких идеја објашњава се налазом да велики део „обичних“ жена види феминизам као превише идеологизован и „антимушки” политички пројекат.

У закључку рада дат је преглед степена потврђености полазних истраживачких хипотеза и констатована реализација главног циља истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кандидаткиња је прикупила и анализирао велику грађу, уложивши значајан напор у извођењу сопственог, сложеног истраживања (квалитативног и квантитативног), као и у

систематизацији досадашњих налаза друштвених наука о развоју, месту и улози савременог феминистичког покрета у Србији.

Кандидаткиња је успешно показала способност да може самостално да истражи релевантно научно питање, да уме да методолошки постави истраживање, те да га спроведе у складу с уобичајеним научним стандардима.

Дисертација је важан допринос социологији друштвених покрета, посебно социологији савременог српског друштва, пошто је заснована на сопственом искуственом истраживању, ваљаној теоријској контекстуализацији и успостављању успешне дистанце према идеолошки хегемоним наративима присутним и у делу савремених друштвених наука у Србији.

Докторанткиња је успешно анализирала комплексне међуодносе идеологије и различитих друштвених стратума у српском друштву везане за феминистички друштвени пројекат. Резултати до којих је кандидаткиња дошла свакако ће бити важни за даља истраживања како механизма настанка и развоја друштвених покрета, тако и за анализу социјалних, политичких, економских и културних чинилаца који детерминишу колективно деловање у савременом српском друштву.

Реч је о значајном научном раду, утемељеном на разноврсној искуственој грађи и релевантној теоријској основи, што ће знатно олакшати свако будуће истраживање феминистичког покрета у Србији.

6. Закључак

Докторска дисертација *„Друштвена обележја савременог феминистичког покрета у Србији“* докторанда Ане С. Вуковић самостално је научно дело које сведочи о докторандовом познавању материје, разумевању истраживачких проблема, те компетентности у давању научних објашњења. Дисертација је у свему урађена у складу са одобреним предлогом докторске тезе и значајан је допринос развоју социолошког објашњења у сфери савремених друштвених покрета.

На основу ових закључака, Комисија предлаже Наставно-научном већу да прихвати овај реферат о докторској дисертацији *„Друштвена обележја савременог феминистичког покрета у Србији“* докторанда Ане С. Вуковић, те да кандидаткињи омогући усмену одбрану докторске дисертације.

У Београду, 12. април 2019.

Комисија:

проф. др Слободан Антонић

проф. др Владимир Вулетић

проф. др Јасмина Петровић

др Миша Стојадиновић

др Нада Новаковић